

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.п.н. Дора Левтерова – Гаджалова,
ПУ „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен

„доктор“

в област на висше образование **1. Педагогически науки**

професионално направление **1.2. Педагогика**

докторска програма **Специална педагогика**

Автор: *Мария Константинос Готзиамани*

Тема: *Семейни и социални нагласи към интеграцията на децата с детска церебрална парализа*

Научен ръководител: *проф. д.п.н. Цветанка Луканова Ценова,*
СУ „Св. Климент Охридски“

1. Актуалност на тематиката

В условията на приобщаващото образование, проблематиката за семейните и социалните нагласи към децата с детска церебрална парализа е изключително актуална, защото всички участници в училищната общност срещат затруднения в процеса на обучение и социализация на децата.

2. Познаване на проблема

Видно от дисертационния труд, Мария Готзиамани познава проблематиката както в теоретичен, така и в приложен аспект. Докторантката внася анализ на различни дефиниции на детската церебрална парализа; интерпретира формите, клинична картина, както и соматичната и психолого - педагогическата характеристика на децата с детската церебрална парализа. Целенасочено, във връзка с проблематиката внася тълкувания на семейните и училищните реакции и нагласи при появата на дете с церебрална парализа. Докторантката владее в теоретичен аспект проблематиката. На втори план, в приложно отношение, познаването на проблематиката е видно от про-

ведените емпирични изследвания и интерпретацията на получените резултати от изследванията.

3. Методика на изследването

Основната цел, двете подцели и задачите на изследването са поставени ясно и коректно и са в последователен унисон с теоретичния анализ.

Поставени са две хипотези, логично произтичащи от теоретичния анализ и търсения на докторантката.

Изследването е проведено през 2018 година. Анкетирани са 119 родители и учители. От тях 25 ресурсни учители, 28 общообразователни учители, 43 родители, чиито деца са в един клас с деца с церебрална парализа, 23 родители на деца с церебрална парализа.

Като основни изследователски методи са приложени анкетиране и структурирана беседа. Въпросите от анкетата са структурирани като директни, индиректни и полудиректни.

Статистическата обработка на данните се осъществява чрез статистически анализи, използвайки IBM „Статистически пакет за социални науки (SPSS®)“, версия 20 за Windows. Разпределението на променливите величини е направено с помощта на Kolmogorov-Smirnoftest и графичната техника QQ plot. Презентирани са наблюдаваните независими променливи възраст, пол, професионален опит (за учителите) / социално и материално положение (за родителите) като фактори, влияещи върху нагласите на респондентите.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд притежава ясна архитектура. Дисертацията е разработена на 165 страници основен текст, от които 149 представляват същинската част на разработката. В текста са включени 17 таблици и 31 диаграми. Библиографията съдържа 128 заглавия на кирилица, латиница, гръцки език и интернет източници.

Първата глава е теоретичен обзор на проблематиката за детската церебрална парализа, за семейните реакции и за интегрирането на децата с детска церебрална парализа в училищното образование

Втората глава представя постановката на изследването. Прецизно и аргументирано са уточнени целта, задачите и хипотезите на изследването. Представена е методологията на емпиричното изследване и конкретните критерии за анализ.

В третата глава се извежда анализа на резултатите от проведено емпирично изследване. Представени са резултатите на четирите групи – участници в изследването. Направен е анализ на получените резултати, илюстративно представени чрез таблици и диаграми. Определени са статистически значимите разлики, които показват основните закономерности в проявите на нагласите и оттук оказват влияние върху развитието на процеса на интеграция и приобщаване.

Подкрепящ резултат и анализ за вече случващо се приобщаващо образование е тълкуването за напредъка на децата с детска церебрална парализа съобразно мнението на родителите. Родителите дават висока оценка за дейността на педагогическите специалисти и училищната общност. В този контекст, Готзиамани дава удачна насока за „устойчива мрежа от дейности, които да предоставят надеждна и добре регламентирана подкрепа.“ Също с мисъл за качество и стандарт на живот след училищното образование, докторантката извежда перспектива за връзка с бизнеса и за реализацията на пазара на труда при случаи на детска церебрална парализа.

На финала са изведени изводи и препоръки към практиката, като е видим стремежа да се предоставят повече насоки за успешно интегриране на децата с детска церебрална парализа. Представено е заключение с насока за перспективи за бъдещи научни изследвания в плоскостта на взаимодействието родители – учители на деца с детска церебрална парализа.

5. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката има три публикации по тематиката на дисертационния труд.

Авторските приноси от дисертационния труд на Готзиамани са в контекста на научно-приложното пространство. Те са свързани с обогатяване на теорията и практиката на приобщаващото образование за децата с детска церебрална парализа чрез интерпретацията на семейните и социални нагласи към тях. Прави положително впечатление, приобщаващата стилистика, използвана в дисертационната разработка от докторантката. Напълно приемам посочените приноси от Готзиамани:

„Научно-теоретични приноси:

1. Създаване на теоретичен модел за проучване и оценка на нагласите на участници в процеса на приобщаване на деца и ученици с церебрална парализа.

2. Създаване на инструмент за изследване и оценка на нагласите на участници в процеса на обучение при приобщаване на деца и ученици с церебрална парализа.

3. Систематизирано описание и оценка на факторите, които влияят върху интеграцията на децата и учениците с церебрална парализа и с други нарушения; доказване ролята на факторите пол, възраст, професионален опит, социален статус за изграждане на нагласите към интегрираното/приобщаващото образование и за приемането на децата и учениците с церебрална парализа и с други нарушения в общообразователната сфера.

Практико-приложни приноси:

1. Разкриване спецификата в нагласите на съвременните основни участници в интеграцията на деца и ученици с церебрална парализа към интеграционния процес, на сходствата и различията между тях, което дава възможност за практически действия в посока на оптимизиране на нагласите.

2. Установяване на определени закономерности в осъществяването на приобщаващото образование, на положителни и отрицателни тенденции в неговото развитие, което позволява предприемане на адекватни практически действия за усъвършенстването му не само по отношение на децата с церебрална парализа, а и по отношение на всички деца и ученици, нуждаещи се от подкрепа.“

6. Автореферат

Авторефератът напълно отразява базисните аспекти на дисертационната разработка и получените резултати. Налице е съответствие на автореферата към дисертацията.

7. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертационният труд определено има качества, които биха подпомогнали приобщаването на деца с детска церебрална парализа в училищното пространство. За учители и за родители, резултатите и анализа биха предоставили обяснителни модели, дори и за конкретни ситуации на приобщаващо образование. Би било полезно и за те-

орията, и за практиката Готзиамани да популяризира методиката и резултатите от проведеното изследване, като ги публикува.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и показва, че докторантката Мария Готзиамани **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Мария Готзиамани в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“.

13.06. 2019 г.

Изготвил становището:

(проф. д.п.н. Дора Левтерова - Гаджалова)